

Nasjonale konsekvenser av en overgang til webDewey i Norge

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Norsk komité for klassifisering og indeksering (NKKI) fikk i januar 2007 i oppdrag fra Nasjonalbiblioteket (NB) å utrede nasjonale konsekvenser av en overgang til en digital utgave av Deweys Desimalklassifisering (DDK). I det følgende refereres det til norsk webDewey når det er snakk om en evt. norsk utgave, mens WebDewey er navnet på den amerikanske digitale utgaven. NKKI fikk oppdraget i forbindelse med utarbeidelse av Nasjonalbibliotekets bibliografiske plan. En norsk webDewey må vurderes både i forhold til Nasjonalbibliografien og Nasjonalbibliotekets kataloger. Den må også vurderes i forhold til behovene i norske bibliotek.

Nasjonalbiblioteket stod som utgiver av DDK5, den siste trykte norske utgaven av Dewey, som kom ut i 2002, og står bl.a. gjennom NKKI ansvarlig for vedlikehold og å gi retningslinjer for bruken av DDK i norske bibliotek.

Nasjonalbiblioteket skal være et kompetansesenter innen kunnskapsorganisering og skal være ansvarlig for nasjonale standarder på området. NKKI skal fungere som rådgivende organ for Nasjonalbiblioteket og bibliotekmiljøet i saker innenfor det kunnskapsorganisatoriske området. Det er derfor naturlig at det er Nasjonalbiblioteket som tar initiativet til å vurdere behovet for utvikling av Dewey i Norge.

1.2 Mandat

- Vurdere behovet for å opprettholde en utgave med forkortningsgraden i DDK5 kontra oversetting av hele Dewey.
- Vurdere konsekvenser for notasjoner brukt til hyllesignatur. Se på behovet for nasjonale avkuttingsforslag.
- Vurdere fordeler og ulemper med trykt utgave sammenlignet med en digital utgave av Dewey.
- Vurdere behovet for å beholde en parallell trykt utgave.
- Beskrive tjenester som må bygges opp på nasjonalt nivå.

1.3 Definisjoner og forkortelser

Dewey Decimal Classification (DDC) eies av Online Computer Library Center (OCLC). Det er det mest utbredte klassifiseringssystemet i bibliotek verden over. Systemet er oversatt til over 30 språk og brukes i over 135 land, godt spredt over hele kloden. Rundt 60 av disse bruker Dewey som klassifiseringssystem i sin nasjonalbibliografi. Systemet ble skapt i USA rundt 1870 av Melville Dewey. Første utgave av tabellene kom ut i 1876. Det regnes for å ha en viss amerikansk slagside. Systemet er relativt enkelt å bruke.

Systemet har store potensialer i forbindelse med nasjonalt og internasjonalt søk.

DDC bygger på en inndeling av all viten i 10 hovedkategorier eller faglige vinklinger. Systemet har vært kritisert for å være lite fleksibelt i forhold til den generelle utviklingen innen fag og emner.

I WebDewey blir klassifikasjonstabellene i dag kontinuerlig revidert, og nye emner implementeres hele tiden.

Full bruk av DDC kan gi svært spesifikke og lange notasjoner. For store bibliotek er dette nyttig, for små kan det være en ulempe.

Uansett nivå i klassifiseringen er det verbale emneregisteret til systemet viktig både for sluttbrukerne og for bibliotekpersonalet.

Deweys desimalklassifikasjon (DDK) er den norske betegnelsen på Dewey Decimal Classification. Den har hittil kommet i 5 norske, forkortede og tilpassede utgaver, de tre tidligste under betegnelsen Arnesen.

Emneregisteret til tabellene viser hvor i tabellene et emne forekommer.

Emneregisteret er en viktig del av Dewey-systemet. Emneregisteret gir en inngang til klassifikasjonen via emneregistertermer. Registeret er relativt, dvs. det viser til både hovedplassering og andre mulige plasseringer av et emne i tabellene.

Et lokalt emneregister er et emneregister til egen klassifikasjon. Det tradisjonelle lokale emneregisteret er bygget opp i forhold til egen samling, og har innførsler som er skreddersydd eget bibliotek. I tillegg til at det kan ha med et ubegrenset antall lokale termer, egennavn og synonymer, er det også fleksibelt mht. nyord. Man står friere ved valg av termer enn i et register til tabellene. Et lokalt emneregister viser bibliotekets klassifikasjonspraksis mer presist enn et tabellregister fordi registeret kan være mer spesifikt. I et lokalt og skreddersydd register unngår man ”tomme” termer, altså termer som leder til klassifikasjonsnumre man ikke har dokumenter om. Et lokalt emneregister er et viktig arbeidsredskap for klassifikator fordi det uttrykker bibliotekets praksis i klartekst. Konsekvent klassifikasjon er grunnlaget for gjenfinningen. Et lokalt emneregister er også et godt hjelpemiddel for sluttbruker.

Melvil er betegnelsen på den tyske versjonen av WebDewey. Den består av **MelvilClass**, som er selve arbeidsredskapet, og som har de samme funksjoner og innhold som WebDewey: tabeller, indeks, manual, mulighet for lokale og personlige notater. Det pågår et prosjekt i Tyskland, CrissCross, hvor man kobler de tyske emneordene til klassenumre.

I tillegg er det utviklet en søkemodul, **MelvilSearch**, som kan integreres i lokale kataloger. Det er utviklet programvare som gjør det mulig på andre måter å bla/søke i Melvil og få treff i en lokal bibliotekskatalog. Det er utviklet flere løsninger for slike koblinger, blant annet med z39.50.

Online Computer Library Center (OCLC) er institusjonen som utgir Dewey. De eier rettighetene, også for utenlandske, som for eksempel norske utgaver.

WebDewey er navnet på den amerikanske digitale Dewey-utgaven. Dette er den mest oppdaterte versjonen av DDC, dvs. DDC 22. utgave, og alle endringer som er foretatt etter at denne ble utgitt i 2003. Oppdateringer blir publisert hver måned.

WebDewey inneholder hovedtabellen og hjelpetabellene, manualinnførsler, registertermer (relative index, eller relativt emneregister) og Library of Congress Subject Headings (emneord).

Registertermene og emneordene er tilknyttet klassenumre, f.eks. ved 752 *Colors*:
registerterm: *color – painting*, emneordene: *color in arts* og *colors*.

WebDewey har en søkefunksjon og en blafunksjon. Man kan søke på klassenumre og hjelpetabellnumre i tillegg til ord og uttrykk. Forskjellige søkeindekser gjør at man kan søke i alle felter samtidig, eller i Dewey-numre (inkluderer tabellene, manualen og registertermer), klassebetegnelser, noter, emneord, registertermer, samt kombinasjoner av disse (boolsk søking). Det er mulig å bruke høyre- og venstretrunkering, samt søke med jokertegn. Med blafunksjonen kan man bevege seg oppover og nedover i hierarkiene i tabellene, enten ved å begynne på øverste nivå og bla nedover i selve tabellene, eller foreta et søk og bla fra trefflisten.

Man kan opprette egne noter i WebDewey, enten felles for egen institusjon eller personlige noter.

OCLC vil i fremtiden kun lage trykte utgaver av Dewey som ”snapshots”.

1.3 Referanser

Adressekatalog for norske bibliotek og deres utenlandske fjernlånsforbindelser (base Bibliotek) - <http://www.nb.no/baser/bibliotek/avansert.html>
<http://www.nb.no/baser/bibliotek/avansert.html>

Bibliotekreform 2014 . AMB-skrift 30 og 31, 2007

Biblioteksentralens emne- og personautoriteter - <http://www.bibsent.no/bibbi/autoriteter.shtml>

BIBSYS emneregister - <http://wgate.bibsys.no/search/pub?base=EREG>

BIBSYS emneportals emneregister - <http://emneportal.bibsys.no/ep/cgi-bin/ep?file=ereg>

DeweyBrowser - <http://www.oclc.org/research/researchworks/ddc/browser.htm>

[Katalogutredning avseende svenska forskningsbibliotek](http://www.kb.se). Delstudie III: En förstudie över vad en övergång till Dewey Decimal Classification skulle innebära. – Kungliga biblioteket, 2006.
<http://www.kb.se>

Langballe, Annema Hasund. Systematisk katalog etter Deweys klassifikasjonssystem med kjederegister og kontrollregister. 2. utg., Oslo, 1985.

Melvil - <http://services.ddc-deutsch.de/>

Nasjonal bibliografisk produksjon : rapport fra en arbeidsgruppe med medlemmer fra Biblioteksentralen, FS Informasjonstjenester og Nasjonalbiblioteket, 2004

OCLC - <http://www.oclc.org/>

OCLC terms and conditions - <http://www.oclc.org/support/documentation/illiad/ilatrm.htm>

Opn WorldCat - <http://www.oclc.org/worldcat/open/>

Webdewey - <http://www.oclc.org/dewey/versions/webdewey/>

WorldCat - <http://www.worldcat.org/>

1.4 Bruk av Dewey

1.4.1 Dewey i dag

Dewey brukes til indeksering og hylleoppstilling. Fokus i dag er gått over fra å se på Dewey som et system for hylleoppstilling til et viktig system for gjenfinning. Det blir utviklet browsere og andre søkeverktøy som fokuserer på sluttbrukeren. Bla. finnes det en flerspråklig browser til WorldCat, og Dewey blir mye brukt i nettportaler. Det blir lagt vekt på å utvikle måter å bruke Dewey på hvor Dewey-tabellen ligger bak, men hvor sluttbrukeren ikke trenger å forholde seg til et klassifikasjonsnummer. Det pågår også forsøk med automatisk DDC-klassifikasjon. OCLC har utviklet verktøy som trekker ut metadata av dokumenter og som forsyner dem med DDC-kode.

I og med at Dewey blir brukt av store bibliotek og samkataloger verden over, er den et vesentlig middel for gjenfinning på tvers av språk.

Det ligger et stort unyttet potensiale i å bruke nasjonale emneregistre til samsøk via deweynumre i bibliotek verden over. Man kan tenke seg en emneinngang på norsk i alle bibliotek i verden, og man kan tenke seg det samme motsatt vei.

Deweynumre har en hierarkisk oppbygging. Den hierarkiske oppbyggingen gjør at man kan legge opp til mer eller mindre pretensiøse samsøk. Det er mulig å holde seg til samsøk på et overordnet plan. Dette er gjort i den flerspråklige Dewey-browsersen i WorldCat.

Bibliotekene har ulike behov for detaljeringsgrad i klassifikasjonen.

Det er teknisk mulig å utvikle samsøk-verktøy som tar høyde for ulik detaljeringsgrad.

Dewey-klassifikasjon på et dokument kan enkelt importeres og gjenbrukes av andre. Det er i dag mye slik gjenbruk av Deweydata, både nasjonalt og internasjonalt.

1.4.2 Dewey i Norge

Dewey er det mest brukte klassifikasjonssystemet i Norge. Både DDK5 og den fullstendige amerikanske utgaven blir brukt. Den norske, DDK5, dominerer i folke- og skolebibliotek, mens den fullstendige DDC dominerer i universitets- og høyskolesektoren .

Det har blitt vurdert som språkpolitisk viktig at Norge har en egen oversettelse av Dewey.

Det å ha en norsk utgave av Dewey gjør det også mye enklere å utvikle lokale emneregistre på norsk, da mye av terminologien kan tas fra tabellene.

I forbindelse med oversettelsen av DDK5 ble det satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra Statens Bibliotektilsyn (SBT) og Riksbibliotekjenesten (RBT) (som på den tida hadde ansvaret for NKKI), Norsk bibliotekforening og Biblioteksentralen. Arbeidsgruppen skulle drøfte økonomiske, praktiske og juridiske spørsmål i forbindelse med en ny Dewey-oversettelse. I tillegg skulle manualen for første gang oversettes til norsk. Prosjektet hadde som mål å legge grunnlaget for kontinuerlig vedlikehold av den norske utgaven og å avklare ansvarsforholdet for dette.

Nasjonalbiblioteket fikk ansvaret og lisensrettigheter i 1999, og DDK5 kom ut i 2002. Det var ansatt en person i full stilling til oversettelsen. I tillegg ble det brukt et årsverk til å utarbeide registeret. Gjennom arbeidet i NKKI, er det Nasjonalbiblioteket som har ansvaret for vedlikeholdet av den norske utgaven. I praksis begrenser dette seg til å tolke og lage anbefalinger til bruken, og til å rette opp feil i den trykte utgaven.

1.4.3 Dewey i Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbibliografien har brukt Dewey siden 1956, og det på mesteparten av dokumentene i egen samling. Dewey blir også brukt på den utenlandske støttelitteraturen som ikke blir lagt inn i Nasjonalbibliografien. Nasjonalbiblioteket klassifiserer etter den til enhver tid gjeldende norske utgave. Dette betyr at man for oversatt og utenlandsk litteratur ikke kan importere klassifikasjonsnummeret direkte, men må tilpasse det til norsk utgave. I dag er for eksempel mye av den oversatte litteraturens originalutgaver fra de siste tre årene klassifisert etter DDC22 i engelske og amerikanske bibliografiske baser, mens Nasjonalbiblioteket klassifiserer etter DDK5

NB omklassifiserer ikke når det kommer nye utgaver av Dewey. Dette betyr at Dewey som gjenfinningsredskap ikke fungerer så bra som den kunne gjort i Nasjonalbibliotekets samlinger. Det bør utvikles metoder for å kunne søke på tvers av forskjellige Deweyutgaver. En kontinuerlig omklassifisering ved oppdatering av en norsk webDewey vil over tid minske dette problemet.

Nasjonalbiblioteket bruker store ressurser på klassifikasjon, men særlig mangelen på verbale innganger gjør at man ikke får utnyttet systemet slik det kunne og burde bli utnyttet.

Nasjonalbibliografien har ikke utviklet noe lokalt emneregister. Derfor ville særlig Nasjonalbiblioteket ha svært god nytte av en digital utgave hvor registeret til tabellene blir brukt som en inngang til katalogen. Slike verbale innganger vil gi bedre hjelp til sluttbrukere som kan ha vanskelig for å bruke deweynumrene direkte. Samtidig vil klassenumrene jobbe ”i kulissene” siden de har et innebygget hierarki og kan forstås på tvers av ulike språk. Det vil på den måten bli gitt mulighet for verbal inngang til for eksempel søk i nb.no. Sluttbrukeren kan søke på et emne uten å behøve å forholde seg til en Dewey-kode.

Emneregisteret til DDK4 lå en periode på nettet som en inngang til Bokfortegnelsen, men ble fjernet fordi det kun var knyttet opp mot DDK4, og dermed innebar for mye støy. Det ble også påbegynt et arbeid med mapping mellom DDK4 og DDK5.

1.4.4 Dewey i folke- og skolebibliotekene

Folke- og skolebibliotek bruker stort sett DDK5. De fleste folke- og skolebibliotek kjøper katalogdata fra Biblioteksentralen. Biblioteksentralen har utviklet et emneordregister hvor det er en kobling mellom emneord og Deweynumre. Denne koblingen er praktisk for å holde kontroll med emneordene og med klassifikasjonspraksisen. Emneordene fra Biblioteksentralen blir svært mye brukt i bibliotekene.

1.4.5 Dewey i universitets- høyskole- spesialbibliotek

Mange av disse bruker DDK5, men mange bruker også DDC22 (og DDC 20 og DDC21). Flere har utviklet egne lokale emneregistre med norsk terminologi. Universitetsbiblioteket i Oslo (UBO) og Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB) har emneregistre til Dewey knyttet til BIBSYS. BIBSYS emneportal er også klassifisert etter Dewey. Her er det DDK5 som i utgangspunktet er brukt, og de har bygd opp et lokalt emneregister basert på DDK5. Det er ikke uvanlig at et bibliotek bruker norsk utgave på noe av litteraturen, men utvider i forhold til fullstendig amerikansk utgave på enkelte fagområder

1.4.5 Overgang til en norsk webDewey

Allerede under planleggingen av oversettelsen av DDK5 ble det lagt til rette for å legge ut en elektronisk utgave av Dewey parallelt med publiseringen av den trykte utgaven. For eksempel er tabellene XML-kodet. Norsk systemutvikling var inne i bildet med tanke på å lage en integrert versjon med søk i Dewey og viderekobling til klassifiserte poster. I mellomtida kom DDC22 i webversjon, WebDewey, og da viste det seg at dette ikke var så enkelt likevel. Nasjonalbiblioteket får ikke tillatelse til å legge ut DDK5 elektronisk. Den må oppdateres slik at den får med alle omklassifiseringer og endringer. Det er heller ikke anledning til å legge ut deler av DDK5, for eksempel registeret til tabellene.

En utredning av en norsk webDewey ble også foreslått i forbindelse med en rapport om nasjonalbibliografisk produksjon fra 2003. Denne rapporten ble utarbeidet av en arbeidsgruppe med medlemmer fra Nasjonalbiblioteket, Biblioteksentralen og FS Informasjonssystemer.

Det har blitt utgitt en ny Dewey-utgave i Norge ca. hvert 20 år de siste 60 åra. Det er bare 5 år siden DDK5 ble utgitt, så tradisjonelt sett skulle det ikke være behov for noen ny utgave nå.

Hvis man velger å gå over til en norsk webDewey, er det likevel en fordel at DDK5 er såpass ny.

WebDewey har ført til nye restriksjoner m.h.t. hva som kan gjøres med den trykte utgaven. Det er ikke lenger anledning til å komme med utvidelser av enkelte deler av tabellen, slik det ble gjort før. Etter at DDC22 kom ut, kan det bare gjøres endringer i DDK5 som er rene opprettinger av feil, og endringer som er i samsvar med DDC22. Videre forplikter man seg til i en webutgave å holde den løpende oppdatert i forhold til gjeldende amerikansk utgave.

Forpliktelsen til å oppdatere kontinuerlig gjør at jo lenger tid det tar før arbeidet startes opp, jo mer vil det bli å oppdatere, og jo flere ressurser vil måtte brukes. Tidligere kunne man utgi deler av tabellene, der det var store endringer, mellom hver utgave. (F.eks. ble det utgitt en ny musikktabell, en ny edb-tabell og utvidelser innen sosiologi mellom utgivelsen av DDK4 og DDK5). Dette gis det ikke lenger tillatelse til. På den måten vil en ny trykt utgave om 10-15 år innebære enda mer arbeid enn før, i og med at det ikke har vært mulig å justere underveis.

2. Fordeler og ulemper med trykt utgave sammenlignet med WebDewey

Fordelen med en trykt utgave, er at den er godt innarbeidet i miljøet. Det vil heller ikke bli noe jobb med omklassifisering mellom hver utgave. Det er selvfølgelig ingenting i veien for både å lage en trykt utgave og en webutgave, men det blir dyrt og lite hensiktsmessig siden en webDewey vil oppdateres kontinuerlig.

2.1 WebDewey som arbeidsredskap

Siden en webDewey vil oppdateres kontinuerlig, betyr dette også at man må vurdere om litteraturen må omklassifiseres etter hvert som nye rettelser blir gjort, og hyllemarkeringer endres. Fordelen er at ny terminologi og nye perspektiv kan tas i bruk fortløpende. For folkebibliotek, hvor det sjelden settes inn ekstraressurser selv om en ny, omarbeidet utgave av Dewey kommer, vil det muligens være bedre å forholde seg til en kontinuerlig revisjon enn til "skippertak" når det kommer nye utgaver. Det kan også sies at vedlikehold av både indeksering og hylleplassering bør være en del av det daglige arbeidet i et bibliotek. Begge deler representerer viktige innganger til samlingene for sluttbruker.

En tilbakevendende problemstilling i registreringsarbeidet i et bibliotek er konsistens i forhold til tidligere praksis. Det er gjerne flere bibliotekarer involvert i klassifiseringsarbeidet, og det er utskifting av personalet over tid. En kan dessuten oppleve at det er vanskelig med konsistens i forhold til det en *selv* har klassifisert tidligere. Muligheten som ligger i webDewey til å registrere lokal praksis vil være et verdifullt hjelpemiddel for å oppnå konsistens. Mange bibliotek utvikler sin lokale praksis på noen eller alle områder, bla. når det gjelder hvor fullstendig man vil klassifisere. I praksis vil en norsk webDewey som arbeidsredskap gjøre det enklere å vedlikeholde og opprette lokale emneregistre.

I klassifiseringsarbeidet vil det være en kontinuerlig vurdering av bruk av klassifikasjonsnumrene. Et digitalt verktøy som deles av alle ved samme bibliotek ville være langt mer rasjonelt. En vil se det lokale biblioteks bruk av nummer og desimaler, og alle vil ha tilgang til de samme notatene.

Dette vil være tidsbesparende også på sikt, fordi en sjeldnere vil oppleve å måtte gjøre ting på nytt, pga. inkonsistens.

Det vil ligge en forpliktelse i å oppdatere kontinuerlig hvis vi går over til en norsk webDewey. Fordelen ved kontinuerlig oppdatering, er at vi i Norge i større grad vil kunne bruke utenlandsk klassifikasjon direkte, for eksempel i poster fra WorldCat og fra OCLC. Det Kungliga bibliotek i Sverige gjorde en undersøkelse som viste at over 90 % av de utenlandske bøkene hadde Dewey-klassifikasjon. I WorldCat er 70 % av litteraturen Dewey-klassifisert.

2.2 WebDewey i gjenfinning

En stor gevinst ved å gå over til en norsk webDewey når det gjelder gjenfinning, er at man vil kunne utnytte muligheten til verbale innganger som finnes gjennom emneregisteret. Dette vil gjøre Dewey mer brukbart som verktøy for sluttbrukerne. Det at de verbale inngangene finnes i kulissene, gjør at man kan utnytte dette til å utvikle søkeverktøyer hvor sluttbruker ikke trenger å kunne Dewey, men at Dewey "arbeider i kulissene".

Bruk av Dewey gjør det også enklere med søk på emner på tvers av språk.

Det bør også fokuseres på muligheten til å søke i numre fra hjelpetabeller, deler av bygde numre, osv. Dette behøver imidlertid ikke være avhengig av at man bruker en webDewey, derfor går vi ikke mer inn på dette i denne forbindelsen.

3. Behovet for å opprettholde en utgave med forkortningsgraden i DDK5 kontra oversetting av hele Dewey

Den norske utgaven er spesiell i og med at den ikke er en ren oversettelse av verken full eller forkortet amerikansk utgave, men baserer seg på litteraturbelegget i norske bibliotek. Målgruppen er små og mellomstore generelle bibliotek. Forkortelsene er alltid "ekte forkortelser" i forhold til DDC21 når det gjelder antall sifre. Dette gjør det enkelt at bibliotek som har større samlinger innen et bestemt fag til enhver tid kan utvide numrene ved hjelp av DDC21, og dermed spesifisere klassifikasjonen der hvor DDK5 er for grovindelt. Ved en evt. norsk webDewey basert på DDC22, bør muligheten til videresøk automatisk i DDC22 utredes, dvs. muligheten for å integrere den norske utgaven i den amerikanske. Dermed kan norsk webDewey bli et nyttig redskap også for spesialbibliotek som bruker DDC22.

Det bør også utredes grundigere om man bør gå inn for å oversette hele DDC22. Dette vil kreve langt større ressurser til selve oversettelsesarbeidet.

En full oversetting av DDC22 vil kreve nasjonale avkuttingsforslag. Uten avkuttingsforslag, vil en slik overgang få store konsekvenser for de fleste bibliotekene i landet, de som nå bruker DDK5. Vi må ikke legge opp til at bibliotekene må omklassifisere store deler av samlingen sin, og i tillegg få lange notasjoner som de egentlig ikke er tjent med.

På den andre siden vil man slippe løpende vurderinger om nye endringer skal inn i den norske versjonen, og utgaven vil også bli tilpasset de største bibliotekene sine behov. Man vil også automatisk kunne importere klassifikasjonsdata for mye av den oversatte og utenlandske originallitteraturen.

En full oversetting vil gi et bedre emneregister fordi deweynumrene er mer spesifikke.

En mulighet som kan være interessant på nåværende tidspunkt er å lage en integrert utgave. Det betyr en utgave hvor vi oversetter på samme nivå som i dag, men gir bibliotekene en mulighet til å gå videre ved behov, dvs. at den fullstendige amerikanske utgaven blir integrert i den norske. Dette reiser noen praktiske problemer, blant annet i forhold til hvordan registeret kan vise til en tabell på to språk, men OCLC er interessert i å utrede en slik mulighet videre. Fordelen med å fortsette på same nivå som i dag, i hvert fall hvis vi snart kommer i gang, er at vi enkelt kan utnytte filene fra oversettelsen av DDK5.

Det å ta stilling til fullstendig utgave eller en fortsatt norsk forkortelse, må være gjenstand for en videre utredning når det er tatt stilling til om vi i det hele tatt vil gå inn for en norsk webDewey.

4. Konsekvenser for notasjoner brukt til hyllesignatur. Se på behovet for nasjonale avkuttingsforslag

To problemstillinger:

1. Hyllesignatur og søkbart deweynummer kan være forskjellig.

Vi mener at dette punktet ikke er nødvendig å vurdere i sammenheng med behovet for en webDewey på norsk.

2. Behovet for nasjonale avkuttingsforslag.

Dette er avhengig av om vi går inn for oversettelse av den fullstendige utgaven. I og med at vi har en norsk forkortet utgave, har vi allerede en god "nasjonal avkutting". For bibliotek som har behov for ytterligere forkorting, kan et tegn i klassenummeret gi forslag til forkorting. Dette kan i så fall legges inn i dataene fra for eksempel Biblioteksentralen, så kan hvert bibliotek tilpasse klassenummer til sine hyllesignaturer. Det er imidlertid viktig å huske på at dersom en slik forkorting også legges inn i felt for klassifikasjon i postene, vil det påvirke gjenfinningen ved utnyttelse av Dewey i søk.

5. Behovet for å beholde en parallell trykt utgave

En trykt utgave vil også raskt bli utdatert, da vi forplikter oss til å følge opp endringer.

I Tyskland er det utgitt en trykt Dewey-utgave parallelt med Melvil. De mener at en webDewey vil være for vanskelig som arbeidsredskap. For Norge vil dette antakeligvis ikke være nødvendig. Vi har DDK5 i trykt utgave, og den vil kunne fungere som hjelp i overgangen til bruk av webDewey. Dette synspunktet blir også støttet av OCLC, som nå betrakter webutgaven som den viktige, trykte utgaver vil bare bli utgitt som "snapshots". Oversettelsesprogrammene vil også kunne legge til rette for at man til enhver tid kan lage trykte utgaver ut fra PDF-filer. I overgangen til webDewey ligger alt dermed til rette for å ta ut norske "snapshots" av vår egen utgave.

Selve trykningen vil koste mye, og det er antakeligvis begrenset hvor mange eksemplarer som vil bli solgt. For DDK5 beløp selve trykkeutgiftene seg til ca. 420 000.

6. Tjenester som må bygges opp på nasjonalt nivå

Nasjonalbiblioteket har en funksjon som kompetansesenter innen kunnskapsorganisering og er ansvarlig for nasjonale standarder på området. NKKI skal fungere som rådgivende organ for Nasjonalbiblioteket og bibliotekmiljøet i saker innenfor det kunnskapsorganisatoriske området. Det er derfor naturlig at det også er Nasjonalbiblioteket som tar initiativet til en norsk digital utgave av Dewey, men det er avgjørende at bibliotekvesenet for øvrig er med på dette.

En webDewey med bl.a.felles søkeverktøyer og integrerte emneregistre vil være med på støtte opp under Bibliotekreform 2014s målsetting for biblioteksektoren om å "utvikle og tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester" (Målområde 1). En norsk webDewey vil være et verktøy som kan brukes av alle bibliotek som klassifiserer etter Dewey, og et emneregister til tabellene som kan integreres i katalogene, vil være et godt hjelpemiddel for å gjøre Dewey tilgjengelig for sluttbrukerne. Det er også mulig å utvikle tjenester som kobling til emneord.

6.1 Selve oversettelsesarbeidet

6.1.1 Personalressurser til oversettelsesarbeid

Det må settes av ressurser til oversettelsen, både til selve oversettelsesarbeidet og til tilrettelegging for en digital utgave. Det bør også settes ned referansegrupper med representanter fra ulike bibliotektyper og fra forskjellige fagområder. NKKI bør kunne ha en sentral rolle i dette arbeidet.

Tidsbruken er helt avhengig av hva slags nivå man ønsker på oversettelsen, om man ønsker å gå over til en fullstendig utgave, om man ønsker en oppdatering av DDK5 til en "DDK6", eller om man vil gå inn for en integrert utgave

Til oversettelsen av DDK5 var det en person ansatt i 3,5 år. I tillegg var det et årsverk til arbeid med registeret.

Vi har vært i kontakt med OCLC med spørsmål om hva de konkret regner med av ressurser til å oversette hele og vedlikeholdsarbeid i forbindelse med hele kontra vår forkortningsgrad.

Hvis vi går inn for å fortsette vår praksis, har OCLC anslått ressursbehovet til ca 1 1/2-2 årsverk til selve oppdateringsarbeidet i forhold til DDC22. (Dette omfatter også gjennomgang av endringer, osv.) En oversettelse av hele Dewey vil ta mye lenger tid, men det må altså veies opp mot fordelene ved å slippe løpende vurderinger av oppdateringer.

6.1.2 Verktøy til oversettelse

Nasjonalbiblioteket har XML-filer fra forrige oversettelse, som vil kunne benyttes. Dette vil OCLC være behjelpelige med å legge til rette for.

Det er også utviklet programvare i forbindelse med den tyske oversettelsen, av selskapet Pansoft, som i tillegg blir brukt av oversettelsesprosjekter i Vietnam, Italia og Frankrike. Grunnmaterialet er en XML-fil fra OCLC med den engelskspråklige DDC.

Programvaren letter redigering og oversettelse og kan som sluttprodukt levere filer både til trykking og til web-versjoner.

Pansoft tar 35 000 USD for selve programvaren. I denne summen inngår bl.a. videreutvikling etter egne ønsker og opplæring. Prisen gjelder enten for forkortet eller fullstendig utgave.

Hvis vi går inn for en løsning hvor vi oppdaterer vår DDK5 til en DDK6, er det imidlertid mulig det ikke vil være nødvendig med et nytt oversettelsesprogram. OCLC vil drøfte dette videre med Nasjonalbiblioteket.

6.2 Søkeverktøyer / verktøyer til hjelp for integrering i egne kataloger

En viktig funksjon i en webDewey er muligheten for verbale innganger ved hjelp av registeret. Dette bør kunne knyttes både til Nasjonalbibliografien og til lokale kataloger. Det bør også kunne utnyttes i fellestjenester som BIBSYS, og ellers i for eksempel emneportaler. Det bør legges vekt på å utvikle søkeverktøy som kan lage gode og lett tilgjengelige tjenester for sluttbruker.

6.3 Ressurser til vedlikehold og kontinuerlig oppdatering

Det må settes av ressurser til kontinuerlig oppdatering og informasjon til brukerne om endringer. Nasjonalbiblioteket har denne funksjonen i dag, i og med at vi er de som bruker DDK5 fullt ut, og de bestreber seg på å fungere standardiserende på området. I samarbeid med NKKI legges det ut rettelser og anbefalinger til bruken av klassifikasjon.

Med webDewey vil dette arbeidet bli mer omfattende enn i dag, da det er en forpliktelse til en kontinuerlig oppdatering. En løpende omklassifisering av litteraturen må også vurderes. Dette

er noe NB ikke har gjort tidligere, og som vil kreve noe mer ressurser. Det er vanskelig å angi konkret hvor mye.

6.3.1 Resurser til vedlikehold og kontinuerlig oppdatering i bibliotekene

De enkelte bibliotek vil i stedet for arbeid med omklassifisering når det kommer nye trykte utgaver, kunne la dette gå kontinuerlig inn i arbeidet.

6.4 Kostnader ved bruk av webDewey / Lisenser

Det må betales årlig lisens til OCLC for å bruke en webDewey, derfor vil dette antakeligvis bli mer kostbart enn ved bruk av en trykt utgave. OCLC tar en årlig lisens på 15 % av abonnementsprisen. (For trykt utgave tar de 10 % av salgsprisen).

I Tyskland koster en lisens for MelvilClass fra 200 til 750 EURO avhengig av om biblioteket er med i det tyske DDC-konsortiet eller OCLC og avhengig av antall samtidige brukere. Det er omtrent samme pris som for lisens for den amerikanske WebDewey, og man må holde omtrent samme prisnivå.

De tyske bibliotekforbundene har dannet konsortier for bruk av Melvil, slik at bibliotekene har gått sammen og fått en felles lisens. Dette betyr for eksempel at bibliotek som ikke selv klassifiserer etter Dewey, men har importert katalogposter på utenlandsk litteratur klassifisert etter Dewey, kan nøye seg med å abonnere på MelvilSearch gjennom sitt bibliotekforbund.

Vi vil ikke her anbefale noen finansieringsløsning for bruken av en norsk webDewey. Dette må utredes videre i samarbeid med bibliotekene. Det er viktig å få avklart bibliotekenes ønsker og behov før man definerer finansieringsløsninger.

Ideelt sett er dette et fellesgode som bør være gratis tilgjengelig for bibliotekene.

6.5 Oppbygging av felles, nasjonale emneregistre

Gjennom en norsk webDewey, vil vi få et register til tabellene. Dette vil gjøre det lettere å få til en konsistent bruk av Dewey. Den verbale inngangen vil gjøre Dewey mer egnet som søkeinngang for sluttbruker. Det er også av betydning hvis man ønsker å bygge opp et nasjonalt emneregister.

7. Anbefaling med kommentar og begrunnelse

7.1 Anbefaling

- NKKI anbefaler at det utvikles en norsk versjon av webDewey.
- Komiteen finner det vanskelig å komme med noen entydig anbefaling av hvorvidt man bør holde seg til dagens forkortingsgrad eller oversette hele Dewey. Dette kommer an på hvor mange ressurser man er villig til å legge i arbeidet. Det er også avhengig av en nærmere undersøkelse av bibliotekenes behov.
- Komiteen mener at en norsk webDewey i seg selv er uavhengig av spørsmålet omkring forkortede hyllesignaturer. Vi har derfor valgt å ikke gå nærmere inn på dette enn det som står i kapittel 4.

- Komitéen mener at det ikke bør prioriteres å opprettholde en parallell trykt utgave hvis man går over til en webDewey. Det kan evt. være et biprodukt til en webDewey.
- Det er viktig at det utvikles nasjonale fellesløsninger for utvikling og bruk av en webDewey.

7.2 Kommentar og begrunnelse til noen av punktene i anbefalingen

NKKI anbefaler at det utvikles en norsk versjon av webDewey.

Dewey er det mest brukte klassifikasjonssystemet internasjonalt. Det foregår mye forskning og utvikling rundt systemet, og det blir også tatt i bruk til nye områder, for eksempel i emneportaler og digitale samlinger.

Det blir også stadig tatt i bruk av land som ikke har brukt det før.

OCLC tillater ikke lenger at man oppdaterer deler av den trykt utgave. Det betyr at DDK5 blir mer og mer utdatert, og at arbeidet med oversettelsen vil bli mye mer omfattende hvis vi venter i 15 år, enn om vi gjør det nå. Fortsatt er det forholdsvis enkelt å ta utgangspunkt i arbeidet vi gjorde i forbindelse med DDK5.

En webDewey vil være et godt arbeidsredskap for bibliotekene, og gjennom muligheten for lokale noter vil man bedre sikre konsistens.

Det vil være enklere å gjenbruke nye utenlandske katalogdata, da vi vil bruke den til enhver tid oppdaterte versjonen av Dewey.

Sluttbrukeren vil kunne få en helt annen verbal emneinngang til nb.no.

Registeret til tabellene vil også kunne integreres både i lokale kataloger og i for eksempel fellessystemer som BIBSYS, uavhengig av hvilken Dewey-versjon man velger å gå inn for. Ved en norsk webDewey, vil man også ha et redskap til å mappe til emneord.

Komiteen finner det vanskelig å komme med noen entydig anbefaling av hvorvidt man bør holde seg til dagens forkortingsgrad eller oversette hele Dewey.

Dette kommer an på hvor mange ressurser man er villig til å legge i arbeidet. Det er også avhengig av en nærmere undersøkelse av bibliotekenes behov.

Fordelen med å oversette hele Dewey, er at det da vil være enklere å holde den oppdatert.

Man vil da ta inn endringer fra OCLC automatisk. Man vil også automatisk kunne importere katalogdata fra andre som bruker den fullstendige utgaven.

Det som taler i mot, er at det vil kreve mye mer arbeid i første omgang. Det bør også utredes hvorvidt norske bibliotek mener de har behov for en fullstendig utgave av Dewey.

Dagens forkortelsesgrad åpner også for en integrert norsk-amerikansk utgave. Dette er en løsning OCLC er villig til å være med og utrede for oss.

Registeret til en norsk forkortet versjon kan også brukes av bibliotek som klassifiserer etter fullstendig amerikansk utgave. Norske registertermer vil i alle tilfelle være til hjelp.

Komitéen mener at det ikke bør prioriteres å opprettholde en parallell trykt utgave hvis man går over til en webDewey.

WebDewey blir kontinuerlig oppdatert. Det er denne utgaven som blir betraktet som "hovedutgaven" av Dewey. En parallell trykt utgave vil derfor svært raskt bli utdatert. En webDewey har også store fordeler som arbeidsredskap i og med muligheten til egne og lokale notater.

Det er viktig at det utvikles nasjonale fellesløsninger for utvikling og bruk av en norsk webDewey.

På nasjonalt nivå bør det settes av ressurser både til arbeid i forbindelse med overgangen til en norsk webDewey, og til det løpende arbeidet med oppdatering og vedlikehold. Dette bør være en naturlig videreføring av arbeidet Nasjonalbiblioteket i dag har i forbindelse med DDK5.

Det bør utvikles søkeverktøyer som kan knyttes opp både til lokale kataloger og til nasjonale fellesløsninger. Registeret bør kunne brukes av alle bibliotek, uavhengig av nivået på den norske utgaven. Det bør også ses på mulighetene til mapping mellom klassifikasjon og ulike emneordssystem.

Det bør ses på muligheter til samarbeid som involverer for eksempel systemleverandørene, ABM-utvikling og Biblioteksentralen. Bruken bør være kostnadsfri eller så lav som mulig for bibliotekene.

Det er viktig å få avklart bibliotekenes ønsker og behov når det gjelder norsk webDewey, og det er viktig å avklare finansieringsordninger.